

Ғылыми-педагогикалық журнал

Инженерлік графика және кәсіби білім проблемалары

4 нөмір, 75 том (2024)

2010 жылдың 11 наурызынан шығады

Scientific-pedagogical journal

Problems of engineering and professional education

Volume 75 (2024), Number 4

Published since March 11, 2010

Научно-педагогический журнал

Проблемы инженерной графики и профессионального образования

Том 75 (2024), Номер 4

Издается с 11 марта 2010 года

Астана
2024

Редакция алқасы

Бас редакторы:

Байдабеков А.К. – техника ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Бас редактордың орынбасары:

Садыкова Ж.М. – педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор м.а., Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Редакция мүшелері:

Хасанов А. – физика-математика ғылымдарының докторы, профессор, Коджаэли университеті, Измир, Түркия;

Абазов Р.Ф. – PhD, профессор, Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, Алматы, Қазақстан;

Плоский В.А. – техника ғылымдарының докторы, профессор, Киев ұлттық құрылыс және сәулет университеті, Киев, Украина;

Кучкарова Д.Ф. – техника ғылымдарының докторы, профессор, Ташкент ирригация және ауыл шаруашылығын механикаландыру инженерлері институты, Ташкент, Өзбекстан;

Халил Ибрагим Б. – PhD, профессор, Гази университеті, Анкара, Түркия;

Тарантей В.П. – педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Янки Купала атындағы Гродно мемлекеттік университеті, Гродно, Беларусь;

Осадченко И.И. – педагогика ғылымдарының докторы, Ұлттық биоресурстар және табиғатты пайдалану университеті, Украина, Киев;

Әбдіров А.М. – педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, Алматы, Қазақстан;

Базарбаева С.М. – техника ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан;

Беркімбаев Қ.М. – педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Түркістан, Қазақстан;

Ачилова Д.А. – PhD, Ташкент қаласындағы Беларусь-Өзбек бірлескен салааралық қолданбалы техникалық біліктілік институты, Ташкент, Өзбекстан;

Есекешова М.Д. – педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті, Астана, Қазақстан;

Сейтқазы П.Б. – педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан;

Серік М. – педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан;

Шапрова Г.Г. – педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор, Халықаралық білім беру корпорациясы, Алматы, Қазақстан.

Editorial board**Editor-in-chief:**

Baidabekov A.K. - doctor of Technical Sciences, professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Deputy Editor-in-Chief:

Sadykova Zh.M. - candidate of Pedagogical Sciences, professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Members of the editorial board:

Hasanov A. - doctor of Phys.-Math. Sciences, professor, Kocaeli Üniversitesi, İzmit, Turkey;

Abazov R.F. - PhD, professor, Kazakh State Agrarian Research University, Almaty, Kazakhstan;

Plosky V.A. - doctor of Technical Sciences, professor, Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv, Ukraine;

Kuchkarova D.F. - doctor of Technical Sciences, professor, «Tashkent Institute of Irrigation and Agricultural Mechanization Engineers» National Research University, Tashkent, Uzbekistan;

Bulbul Halil Ibrahim - PhD, professor, Gazi University, Ankara, Turkey;

Tarantey V.P. - doctor of Pedagogical Sciences, professor, Yanka Kupala State University of Grodno, Grodno, Belarus;

Osadchenko I.I. - doctor of Pedagogical Sciences, National University of Bioresources and Nature Management, Kyiv, Ukraine;

Abdirov A.M. - doctor of Technical Sciences, professor, Kazakh State Agrarian Research University, Almaty, Kazakhstan;

Bazarbaeva S.M. - doctor of Technical Sciences, professor, L.N. Gumilyov National University, Astana, Kazakhstan;

Berkimbaev K.M. - doctor of Pedagogical Sciences, professor, K.A. Yasawi International Kazakh-Turkish University, Turkestan, Kazakhstan;

Achilova D. - PhD, Joint Belarusian-Uzbek Interdisciplinary Institute of Applied Technical Qualifications, Tashkent, Uzbekistan;

Yessekeshova M.D. - candidate of Pedagogical Sciences, professor, S.Seifullin Kazakh Agro Technical Research University, Astana, Kazakhstan;

Saitkazy P.B. - doctor of Pedagogical Sciences, professor, L.N.Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

Serik M. - doctor of Pedagogical Sciences, professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan;

Shaprova G.G. - candidate of Pedagogical Sciences, professor, International Educational Corporation, Almaty, Kazakhstan.

Редакционная коллегия**Главный редактор:**

Байдабеков А.К. - доктор технических наук, профессор, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан.

Заместитель главного редактора:

Садыкова Ж.М. - кандидат педагогических наук, и.о. профессор, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан.

Члены редколлегии:

Хасанов А. - PhD, профессор, Университет Коджаэли, Турция;

Абазов Р.Ф. - PhD, профессор, Казахский государственный аграрный исследовательский университет, Алматы, Казахстан;

Плоский В.А. - д.т.н., профессор, Киевский национальный университет строительства и архитектуры, Киев, Украина;

Кучкарова Д.Ф. - д.т.н., профессор, Ташкентский институт инженеров ирригации и механизации сельского хозяйства, Ташкент, Узбекистан;

Халил Ибрагим Бюльбюль - PhD, профессор, Университет Гази, Анкара, Турция;

Тарантей В.П. - д.п.н., профессор, Гродненский государственный университет им. Янки Купалы, Гродно, Беларусь;

Осадченко И.И. - д.п.н., профессор, Национальный университет биоресурсов и природопользования, Киев, Украина;

Абдиров А.М. - д.п.н., профессор, Казахский государственный аграрный исследовательский университет, Алматы, Казахстан;

Базарбаева С.М. - д.т.н., профессор, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан;

Беркимбаев К.М. - д.п.н., профессор, Международный казахско-турецкий университет им. К.А. Ясави, Туркестан, Казахстан;

Ачилова Д.А. - PhD, Совместный Белорусско-Узбекский межотраслевой институт прикладных технических квалификаций, Ташкент, Узбекистан;

Есекешова М.Д. - к.п.н., доцент, Казахский исследовательский аграрный университет им. С. Сейфуллина, Астана, Казахстан;

Сейтказы П.Б. - д.п.н., профессор, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан;

Серік М. - д.п.н., профессор, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан;

Шапрова Г.Г. - к.п.н., доцент, Международная образовательная корпорация, Алматы, Казахстан.

Инженерлік графика және кәсіби білім проблемалары
Problems of engineering and professional education
Проблемы инженерной графики и профессионального образования

№ 4 (75) 2024

Мазмұны/Contents/Содержание

Nodir Yadgarov	Methods of formation of professional knowledge of future art teachers through spatial training - visual 3d images ..... Кеңістіктік оқыту арқылы болашақ бейнелеу сызу мұғалімдерінің кәсіби білімін қалыптастыру әдістемесі – визуалды 3d бейнелер ..... Методика формирования профессиональных знаний будущих учителей черчения через пространственное обучение - наглядные 3D изображения	7
Әуез Бәйдібеков	Аксонметрияның пайда болуы және дамуы ..... Возникновение и развитие аксонометрии ..... The emergence and development of axonometry	18
Нурлан Ташимов	Алгоритмизация курса начертательной геометрии как дидактическая основа обучению информационной технологий ..... Сызба геометрия курсың алгоритмдеу ақпараттық технологияларды оқытудың дидактикалық негізі ретінде .. Algorithmization of the descriptive geometry course as a didactic basis for teaching information technology	29
Әуез Бәйдібеков, Карина Есентаева	Сәндік-қолданбалы өнердің эволюциясы және оның сәулеттік ортаның заманауи дизайнына әсері ..... Эволюция декоративно-прикладного искусства и его влияние на современный дизайн архитектурной среды ..... The evolution of decorative and applied art and its influence on the modern design of the architectural environment	36
Сунатулла Абдирасилов	Организация занятий художественного восприятия на историко-мифологических портретов в изобразительном искусстве ..... Бейнелеу өнерінде тарихи-мифологиялық портреттерде көркемдік қабылдау сабақтарын ұйымдастыру ..... Organization of classes of artistic perception in historical and mythological portraits in the visual art	45
Шолпан Түсупбекова, Венера Айтұғанова	Оқу материалын визуалды қабылдауда инфографиканы қолдану ..... Использование инфографики для улучшения визуального восприятия учебного материала ..... Using infographics to improve the visual perception of educational material	62

ГТФХР 14.35.09

Мақала түрі (ғылыми мақала)

А.К. Бәйдібеков¹ , К.Е. Есентаева² ^{1,2}Д.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Астана, Қазақстан

E-mail: ¹a.baydabekov@mail.ru, ²karina.zhashibekova@gmail.com

Сәндік-қолданбалы өнердің эволюциясы және оның сәулеттік ортаның заманауи дизайнына әсері

Андатпа. Бұл мақала сәндік-қолданбалы өнердің эволюциясы және оның қазіргі дизайндағы маңызы туралы. Мәдени, әлеуметтік және технологиялық өзгерістердің әсерінен қалыптасқан әртүрлі стильдер мен әдістердің тарихи дамуына баса назар аударылады. Маңызды аспект-дәстүрлі қолөнерді және олардың қазіргі жағдайдағы өзгеруін қарастыру. Мақала тоқыма, керамика және жиһазды қоса алғанда, сәндік-қолданбалы өнердің элементтерінің бірегей эстетикалық шешімдер мен сәйкестіктерді жасау үшін заманауи дизайнға қалай біріктірілетінін талдайды. Қазіргі дизайнерлер Тарихи мотивтер мен техниканы бүгінгі күннің талаптарына бейімдей отырып қолданатыны атап өтілді. Сондай-ақ, қазіргі заманғы технологиялардың өнімдерді өндіру мен таратуға әсері қарастырылады, бұл ұлттық дәстүрлерді сақтауға және оларды келесі ұрпаққа беруге мүмкіндік береді. Өткен мен қазіргі арасындағы симбиоздың мәдени алмасуды және тұрақты дизайнды дамытатын жаңа визуалды тілді құрудың негізі ретінде маңыздылығы атап өтіледі. Сонымен қатар, осылайша, сәндік-қолданбалы өнердің эволюциясын зерттеу заманауи дизайнның мәдени тамырларын жақсырақ түсінуге көмектесіп, инновацияға деген ұмтылысымыздағы дәстүрлердің құндылығын маңызды еске салады. Сайып келгенде, өткен мен қазіргі арасындағы бұл өзара әрекеттесу болашақ үшін жаңа көкжиектер ашады, мұнда өнер мен функционалдылық адам өмірінде өз орнын таба беретінін көрсетеді.

Кілт сөздері: сәндік-қолданбалы өнер, тарих, дәстүр, заманауи дизайн, архитектура, қолөнер, эстетика.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2220-685X-2024-75-4-36-44>

Кіріспе

Дәстүрлі өнер қолөнерінің дамуы бейнелеу өнерінде, соның ішінде сәулет өнерінде шешуші рөл атқарады. Ежелгі уақытта адам қоршаған ортасының эстетикалық дизайны утилитарлық және көркемдік-бейнелік функцияларды біріктіретін қолөнер іс-әрекетінің даму деңгейіне негізделген. Сәулет әрқашан монументалды өнерді (қасбеттерді, мүсіндерді, витраждарды, мозаиканы және т.б. безендіру) және күнделікті қолданылатын заттардың эстетикасын қамтитын сәндік-қолданбалы өнерді дамытуға қатты алаңдады. Кеңестік кезеңде Кеңейткіш ұғымы "көркемдік дизайнды" қамтыды, ол әлемде киім-кешектен бастап ғимараттар мен құрылыстарға дейін барлығын қамтитын өндіріс деп аталды [1].

Қазіргі уақытта дизайн композиция саласындағы дәстүрлі тәсілдерді де, бірегей авторлық шешімдерді де біріктіретін көркемдік-техникалық қызметтің ең кең салаларының біріне айналды. Сәндік өнер туындыларының эстетикалық және функционалдық құндылығы көркем бейнелерді күнделікті қажеттіліктермен байланыстыратын бірлік ретінде қабылданған кезде толық ашылады. Бұл бірлік сәндік өнердің негізгі түрі болып табылады. Ежелгі уақытта адам өзінің тұрмыстық бұйымдарын қолдап қана қоймай, оларды безендіру арқылы заттарға эстетикалық құндылық беруге тырысты. Зергерлік бұйымдардың алғашқы түрлерінің бірі ою-өрнек болды, мағынасы аралас және бөліктерде ритақты түрде қайталанды. Қарабайыр өнердегі декордың пайда болуы еңбек пен рәсімге байланысты. Ежелгі уақытта халық аң аулауға, еңбекке, құрылысқа, ыдыс-аяқ пен жиһаз жасауға арналған шамдар жасаған. Жұмысты орындау кезінде адам физикалық күш-жігерді ғана емес, сонымен бірге шығармашылықты да жұмсауға тырысты. Уақыт өте келе көркемдік шеберлік дербес салаға айналды. Өнеркәсіптік революция дәуірінде барлық бұйымдарды шеберлер мен олардың шәкірттері – ұсталар, қыш жасаушылар, тігіншілер жасаған. Өнеркәсіпті дамыту және еңбек бөлінісі, өнімнің функционалдығы мен эстетикасы әртүрлі мамандарға айналды. Өнеркәсіптік дәуірде суретшілер өндірісте жасалған бұйымдарды безендіре бастады, нәтижесінде қолөнер бұйымдарының сыртқы безендірілуі ретінде пайда болды. Әр түрлі дәуірлердегі бұл көркем шығармалар практикалық міндеттерді орындап қана қоймай, зияткерлік мәдениетті дамытатын

қоғамның эстетикалық тенденцияларын да көрсетті. Сәндік өнерге зергерлік бұйымдар, ыдыс-аяқ, қару-жарақ, киім, аяқ киім, жиһаз, мата, кілем, кесте және шілтер жатады. Олар сондай-ақ ғимараттардың интерьер элементтерін қамтиды: картиналар, сылақтар, тұсқағаздар, мүсіндер, кескіндемелер, Мозаика және жылыту, жарықтандыру және санитария жабдықтарының бөлшектері. Сәндік заттар мен қолданбалы өнер-бұл әр түрлі дәуірлердің өмір салтын да, көркемдік талғамын да бағалауға мүмкіндік беретін маңызды ескерткіштер. Көбінесе арт-декор өнімдері этно-дәстүрлерді бейнелейді, мәдениеттің ерекшеліктерін білдіреді. Дәстүрлі этникалық қолөнер дағдылары, мысалы, нысан формалары, технологиялар, өрнектер мен мотивтер заманауи интерпретациялармен үйлеседі. Өнер мен қолөнер әйнек пен пластиктен бастап мата мен гипске дейінгі әртүрлі материалдарды қолдана отырып, өмірдің көптеген аспектілерін қамтиды. Мысалы, қазақтың дәстүрлі қолөнеріне киізбен жұмыс жасау, тоқу, кесте тігу, зергерлік бұйымдар мен ағаштан, металдан, былғарыдан және сүйектен жасалған бұйымдарды безендіру жатады.

Қолөнершілер киіз үй, қылшық жиһаз, әбзел, ыдыс-аяқ, көркем дыбыс шығаруға арналған құралдар жасады. Жиһаз қолданылған оюланған декор, музыкалық аспаптар-сүйек және металл төсемдер. Киіз үй кілемдері киіз үйді безендіруде басты рөл атқарды. Ағаш седлалар оюланған және басылған күміс төсемдермен, бедерлі парақтармен, қарғыбаулармен, бибпен және боялған металдан жасалған кішкене тақтайшалармен безендірілген, шеңбермен көмкерілген. Әр түрлі материалдар: тоқылған және киізден жасалған кілемдер, киіз үйдің құрылымдық бөліктерін, Сөмкелер мен төсек жапқыштарын бекітуге және безендіруге арналған өрілген жолақтар – үйдің жайлылығы мен жылуын қамтамасыз етеді. Қазақ зергерлерінің өнері үлкен байлық пен жоғары шеберлікпен ерекшеленеді. Түрлі-түсті екпіндер отбасының бақыты мен әл-ауқатын бейнелейтін кілемшелерді ерекше көрсетеді. Ғасырлар бойы табиғат пен тұрмыстың көрнекі бейнелері қазақ халқының алуан түрлі көркемдік үлгідегі бейнесі болды. Бұрын айтылғандай, зергерлік бұйымдарда геометриялық, зооморфты, астральды, өсімдік және антропоморфтық өрнектер қолданылған, олардың бейнелерінде жабайы табиғат нанымдар мен мифологиялық мотивтермен тығыз байланысты. Өзінің табиғаты бойынша оптимистік және көңілді қазақ халық өнері ежелгі

дәстүрлер мен ғасырлар бойғы шығармашылық процесінде құрылған дәстүрлі мәдениет ерекшеліктерінің терең бейнесін бейнелейді. Қолөнердің түрлері бойынша бастапқы таралуы құралдар жиынтығын жетілдіру кезеңіне сәйкес келеді, бұл сәйкесінше күнделікті өмірде көрініс тапты. М.С. Соколова өз зерттеулерінде "қауымдастықтың кейбір мүшелері тек ыдыс - аяқ жасаумен айналысқан, басқалары киім тігіп, басқалары мылтық тігіп, т.б." деп жазады [3, 59-бет]. Осылайша, саралау қыш жасаушыларды, тігіншілерді, темір ұсталарын, зергерлерді анықтады; материалдарды өңдеу түрлері мен бұйымдардың ерекшеліктері бойынша көркем еңбектің бөлінуі бар. Айналадағы көрші елдерде болғанын түсінуде көркемдік қолөнер болған жоқ. Бірақ іс-шаралар бойынша бөліну және шеберлікті тікелей мұрагерлікпен беретін мамандандырылған шеберханалардың болуы әлемдік тәжірибеде барлық жерде болған сияқты. Материалмен жұмыс істеу тәжірибесі оны жақсартуға әкеледі, оны жетілдіру бір өнімді өндірудің әртүрлі технологияларын анықтайды және анықтайды. Мысалы, балта мен аяқ жасау үшін металды құю және соғу, сондай-ақ ағашты тегістеу қолданылады, ал ыдыс-аяқ жасау үшін құюды немесе мүсіндеуді қолдануға болады. Киім былғарыдан ерекшеленеді немесе тоқу-киіз өндірісінің нәтижесі болып табылады. Дәстүрлі қолөнер тек материалмен ғана емес, сонымен қатар әртүрлі материалдарды өңдеу технологиясымен де сипатталды. Сондықтан, болашақта, екіншісіне сәйкес келетін өндірісті бөлуден басқа XIX ғасырдың жартысында шығармашылық түрлері бойынша бөлу материалдық-технологиялық белгілер негізінде жүзеге асырылды [3, б. 59]:

- 1) Өнім жасалған материал (металл, керамика, тоқылған, ағаш, сүйек, шыны) [3, б. 59];
- 2) Өндірістің техникалық-технологиялық ерекшеліктері (мүсіндеу, сурет салу, монеталау, күйдіру, инкрустациялау) [3, б. 59];
- 3) Өнім түрі (ыдыс-аяқ, ойыншықтар, төсеніштер, кілемдер, төсек жапқыштар) [3, б. 59].

Әдістеме

Бұл зерттеуде жалпы ғылыми және эмпирикалық әдістер қолданылады. Жалпы ғылыми әдістерге әдебиеттерді талдау және ұқсастық жатады.

Эмпирикалық әдістерге салыстырмалы талдау, бақылау және сипаттама жатады. Әдебиеттерді талдау дизайн мен сәулетке қатысты ұғымдарды зерттеу үшін мақалалар мен кітаптар сияқты ғылыми және техникалық дереккөздерді зерттеу негізінде жүргізілді. Бұл тәсіл зерттеу тақырыбы бойынша бар білім мен идеялар туралы түсінік алуға мүмкіндік берді. Ақпаратты тереңдету үшін онлайн-сауалнама жүргізілді, оның нәтижелері кейіннен салыстырмалы талдау мен бақылау жүргізу үшін пайдаланылды.

Нәтижелер мен талқылаулар

Сәндік-қолданбалы өнердің эволюциясын және оның қазіргі дизайнға әсерін зерттеу барысында осы екі саланың өзара байланысын көрсететін бірнеше негізгі аспектілер анықталды. Тарихи сабақтастық: сәндік-қолданбалы өнер ежелгі өркениеттерден бастап бүгінгі күнге дейін көптеген кезеңдерден өтті. Әр кезең өз ізін қалдырды, бұл заманауи дизайнерлерге әртүрлі мәдени дәстүрлерден шабыт алуға мүмкіндік берді. Бұл тарихи мұраны сақтау мен зерттеудің маңыздылығын көрсетеді. Дәстүрлер мен заманауи технологиялардың бірігуі: заманауи дизайнерлер жаңа технологиялармен үйлескенде дәстүрлі әдістерді белсенді қолданады. Бұл шынайылықты сақтайтын, бірақ функционалдылық пен эстетиканың заманауи талаптарына сәйкес келетін бірегей өнімдерді жасауға мүмкіндік береді. Мұндай жобалардың мысалдарын тоқыма, керамика және жиһаз салаларында көруге болады. Қолмен жұмыс істеуге деген қызығушылықтың жандануы: жаппай өндіріс жағдайында қолдан жасалған бұйымдарға деген қызығушылықтың жандану үрдісі байқалады. Қазіргі тұтынушылар бірегейлік пен даралықты көбірек бағалайды, бұл шағын шеберханалар мен авторлық брендтердің танымалдылығының артуына әкеледі. Бұл құбылыс сонымен қатар жергілікті мәдениеттер мен қолөнердің дамуына ықпал етеді.

Экологиялық аспектілер: соңғы жылдары тұрақты дизайн мен экологияға деген қызығушылықтың артуы байқалды. Сәндік-қолданбалы өнер шеберлері қайта өңделген материалдар мен экологиялық таза технологияларды көбірек қолданады. Бұл уақыт талаптарына жауап беріп қана қоймай, тұтынушылар арасында жаңа құндылықтарды қалыптастырады.

Мәдениетаралық әсерлер: жаһандану заманауи дизайнды байыта отырып, әртүрлі мәдени дәстүрлерге қол жеткізуге мүмкіндік берді. Дизайнерлер бірегей және инновациялық шешімдер жасай отырып, әртүрлі мәдениеттерден элементтерді алады. Бұл заманауи өнердің көрнекі тілін байытады және оны әртүрлі етеді.

Қорытынды

Ғасырлар бойғы дәстүрлер мен мәдени өзгерістерге толы сәндік-қолданбалы өнердің эволюциясы өнердің уақыт талабына жауап ретінде қалай бейімделіп, өзгере алатынын айқын көрсетеді. Ежелгі Қолөнерден бастап заманауи дизайн шешімдеріне дейін сәндік-қолданбалы өнер біздің күнделікті өміріміздің ажырамас бөлігіне айналды, айналамыздағы заттардың эстетикасы мен функционалдығына әсер етті. Бүгінгі таңда өнер мен дизайн арасындағы шекаралар бұлыңғыр болған кезде, біз жеке тұлға мен авторлық тәсілдің маңыздылығын көрсететін қолдан жасалған бұйымдар мен бірегей бұйымдарға деген қызығушылықтың қайта жанданғанын байқаймыз. Өткеннің мұрасынан шабыт алған заманауи дизайнерлер стильдер мен материалдардың үйлесімді үйлесімін жасай отырып, дәстүрлі әдістерді жаңа тұжырымдамаларға біріктіруге тырысады.

Осылайша, сәндік-қолданбалы өнердің эволюциясын зерттеу бізге заманауи дизайнның мәдени тамырларын жақсырақ түсінуге көмектесіп қана қоймайды, сонымен қатар инновацияға деген ұмтылысымыздағы дәстүрлердің құндылығын маңызды еске салады. Сайып келгенде, өткен мен қазіргі арасындағы бұл өзара әрекеттесу болашақ үшін жаңа көкжиектер ашады, мұнда өнер мен функционалдылық адам өмірінде өз орнын таба береді.

Әдебиеттер тізімі

1. Омарбеков Т.О. Қазақстанның ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейінгі тарихы. – Алматы: 1996. – Т.1. - 544 б.
2. Қабылдаушы О.Н. XX-XXI ғасырдың басындағы Қазақстан сәулетінде сәулеттік ою-өрнекті дамыту (Алматы қ. мысалында): автореф. Али канд. архе. – Бішкек: 2015. – 26 б.

3. Соколова М.С. Мәдениет-өнер-өндіріс жүйесіндегі сәндік-қолданбалы өнер // Магнитогорск мемлекеттік университеті. ОМ хабаршысы. - Магнитогорск, 2007. - № 76 - Б. 57-63.
4. Халық шеберлері. Дәстүрлер, мектептер. Т.1. Мақалалар жинағы / ред.М.А. Некрасова. – М.: Бейнелеу өнері, 1985. – 296 б.
5. Смирнова Н.Б. Қазіргі мәдениеттегі халықтық сәндік-қолданбалы өнердің рөлі мен орны // Білім беру интеграциясы. - 2006. - №2. – ББ. 127-132.
6. Медушевская О. Теория и методология когнитивной истории. - М.: РГГУ, 2008. – 361 с.

А.К. Байдабеков, К.Е. Есентаева

*Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева,
Астана, Казахстан*

Эволюция декоративно-прикладного искусства и его влияние на современный дизайн архитектурной среды

Аннотация. Эта статья посвящена эволюции декоративно-прикладного искусства и его важности в современном дизайне. Особое внимание уделяется историческому развитию различных стилей и методов, сформированных под влиянием культурных, социальных и технологических изменений. Важным аспектом является рассмотрение традиционных ремесел и их вариаций в современных условиях. В статье анализируется, как элементы декоративно-прикладного искусства, включая текстиль, керамику и мебель, интегрируются в современный дизайн для создания уникальных эстетических решений и сочетаний. Было отмечено, что современные дизайнеры используют исторические мотивы и техники, адаптируя их к требованиям сегодняшнего дня. Также рассматривается влияние современных технологий на производство и распространение продукции, что позволяет сохранить национальные традиции и передать их следующим поколениям. Подчеркивается важность симбиоза между прошлым и настоящим как основы для создания нового визуального языка, который способствует культурному обмену и устойчивому дизайну. Кроме того, таким образом, изучение эволюции декоративно-прикладного искусства помогает нам лучше понять культурные корни современного дизайна и служит важным напоминанием о ценности традиций в нашем стремлении к инновациям. В конечном счете, это взаимодействие между прошлым и

настоящим открывает новые горизонты для будущего, где искусство и функциональность продолжают находить свое место в жизни человека.

Ключевые слова: декоративно-прикладное искусство, история, традиции, современный дизайн, архитектура, ремесло, эстетика.

A. Baidabekov, K. Yessentayeva

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

The evolution of decorative and applied art and its influence on the modern design of the architectural environment

Abstract. This article is devoted to the evolution of decorative and applied art and its importance in modern design. Special attention is paid to the historical development of various styles and methods formed under the influence of cultural, social and technological changes. An important aspect is the consideration of traditional crafts and their variations in modern conditions. The article analyzes how elements of decorative and applied art, including textiles, ceramics and furniture, are integrated into modern design to create unique aesthetic solutions and combinations. It was noted that modern designers use historical motifs and techniques, adapting them to the requirements of today. The influence of modern technologies on the production and distribution of products is also considered, which allows preserving national traditions and passing them on to the next generations. The importance of the symbiosis between the past and the present is emphasized as the basis for creating a new visual language that promotes cultural exchange and sustainable design. In addition, in this way, the study of the evolution of Arts and crafts helps to better understand the cultural roots of modern design and serves as an important reminder of the value of traditions in our pursuit of innovation. Ultimately, this interaction between the past and the present opens up new horizons for the future, where art and functionality continue to find their place in human life.

Keywords: decorative and applied arts, history, traditions, modern design, architecture, crafts, aesthetics.

References

1. Omarbekov, T.O. (1996). The history of Kazakhstan from ancient times to the present day. Almaty. Vol. 1, 544 p.

2. Priemets, O.N. (2015). The development of architectural ornament in the architecture of Kazakhstan of the XX – early XXI century (on the example of Almaty): the author's abstract. ... Candidate of Architecture. Bishkek, 26 p.

3. Sokolova, M.S. (2007). Decorative and applied art in the culture-art-production system. Magnitogorsk State University. Bulletin of OSU No.76, pp. 57-63.

4. Nekrasova, M.A. (Ed.) (1985). Folk craftsmen. Traditions, schools. Issue 1. Collection of articles. Moscow: Fine Arts, 296 p.

5. Smirnova, N.B. (2006). The role and place of folk decorative and applied art in modern culture. Integration of education, No. 2, pp. 127-132.

6. Medushevskaya, O. (2008). Theory and methodology of cognitive history. Moscow, 361 p.

Сведения об авторах:

Байдабеков Ауез Кенесбекович - доктор технических наук, профессор, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, ул. К.И. Сатпаева 2, Астана, Казахстан.

Есентаева Карина Ерланқызы – автор для корреспонденции, магистрант, Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, ул. Сатбаев 2, Астана, Казахстан.

Авторлар туралы мәліметтер:

Бәйдібекөв Әуез Кеңесбекұлы - техника ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Қ.И. Сатпаев көш. 2, Астана, Қазақстан.

Есентаева Карина Ерланқызы – хат-хабар авторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің магистранты, Сатбаев көш. 2, Астана, Қазақстан.

Information on authors:

Baidabekov Auyez Kenesbekovich - Doctor of Technical Sciences, professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, K.I. Satpayev str. 2. Astana, Kazakhstan.

Yessentayeva Karina Yerlankyzy – corresponding author, master's student, L.N.Gumilyov Eurasian National University, st.Satpayev 2, Astana, Kazakhstan.

За содержание статьи ответственность несет автор

Отпечатано в типографии ЕНУ им. Л.Н. Гумилева

Издательство ЕНУ
Научно-педагогический журнал
«Проблемы инженерной графики и профессионального образования»
№ 4 (75). 2024. С. -72.
Тираж - 100 экз. Заказ – 4

Адрес редакции:

010000, Республика Казахстан,
г. Астана, ул. Кажымукан, 13,
ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, корпус УЛК №6, 505-кабинет.
Тел.: 8 (7172) 70-95-00 (вн. 33 510)

web сайт: <http://bulprengpe.enu.kz>

e-mail: journal.enu@gmail.com

ISSN (Print) 2220 – 685X

ISSN (Online) 2706 – 7254

